

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako srede in sabote o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v traških v Trstu po 5 kr., v Gorli in v Ajdovščini po 6 kr. — Narobešne reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente. «Nava tiskar».

Vai dopisi se pošiljajo Uredništvu «via Torrente» «Nava Tipografia» vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Slovenske skomine.

III.

Nič družega človeka bolj ne skli, nego videti se zaničevanega v svojej nesreči. Nesrečnega pa relativno lahko imenujemo onega malo izobraženega človeka, ki pri vsem svojem neuku hoče imeti prvo besedo ter postave delati.

Ako družega ne, vreden je tak človek pomilovanja, ker v svojej glavi si domišljuje ter veliko važnost pripisuje svojej osebi, katera pa navzlic temu nič ne pridobi. Kake postave taki ljudje narejajo in kako se vedo po njih vladati, to uči nas zgodovina, v kateroj beremo, kako je ta ali oni narod ali država propala, ker so v njej vladali in jej zakone delali ljudje neuki, neizvedenci.

Naj se nam ne zameri, ako se drznemo prištetiti takim zakonodajcem ali prevstrojalcem uredbe tudi nekatere naše tržaške okoličane, kajti — pa s tem nočemo nobenega razžaliti niti zasramovati! — tudi oni, ko so protestovali proti ločenju okolice od Trsta, lovili so pravega kozla, koji jih sedaj z rogmi zbada. Kar so tedaj iskali, našli so sedaj v polnej meri — ne hvaležni svet!

Ali, zakaj ta »pregrešek« naših okoličanov sedaj stavimo na videlo ter ga tukaj razpravljamo? Morda, da odgovorimo umazanemu Independentu? ali z namenom, svetu kazati, kako nezreli so nekateri naši okoličani v poliki? Errare humanum — s tem ne menimo tega, ampak hočemo le pred oči postaviti našim okoličanom, kako brezmišljeno, v hitrici in nespametno so tedaj ravnali: ako bi bilo možno, da se oni časi v sedanje pretvore, gotovo bi oni tako ne zagazili, ampak še hvalo bi vedeli svojim zastopnikom, ki so jim le dobro hoteli.

Žalibog, oni čas se ne more več vrniti, ker sedanje razmere okolice s Trstom so vse drugačne, nego tedaj. Tedaj je bila okolica mnogo na boljšem, nego mesto, tedaj namreč ni bilo mesto še razširjeno ter zajemalo mnogo manj prostora, nego sedanje, tedaj bi se bila okolica ločila od mesta v svojo veliko korist, zdaj pa morda še v škodo.

Ni nam treba tedaj pospeševati niti želiti ločitve okolice, kakoršna je zdaj, od Trsta, ali tudi ne na lomanice hoditi lahonskim progressistom, kojih pristanik je hotel z svojim spisom v Independentiju indirektno okoličanom svetovati. Mi tedaj ne priporočamo, niti ne svetujemo okoličanom, naj bi se ločili od mesta, ker v sedanjem okoliškem položaju bi okolica pri tem le na škodo bila.

Naravno, da Independentijev dopisnik le Slovincem s Kranjskega (?) podtika, da so oni razburjenja (v okolici krivi, ali to ni nič nenavadnega, saj Slovenci celo bombe v Trst nose, kajti «mučenik Oberdank» je bil vendar Slovenec! kakoršnih Bog nas varuj.

Ni toraj reči, ki bi nesrečnega človeka bolj zadelo, nego da ga drug v njegovej nesreči zasramuje. Enako se godi narodom.

Da so okoličani proti omenjenemu sklepu protestovali, da se sedaj tega močno kesajo — to isti Lahoni, ki so z svojo zvitostjo vse to učinili, dobro vedo in sedaj, ko so svoj namen dosegli, ko so mesto razširili, kakor jim je bilo ljubo, ko so okoličanom odvzeli vse boljše prihodke, ki bi jih od lastnega zemljišča, stavb, tovarnic, (ako bi se bili tedaj od mesta ločili) imeli — na vse to sarkastično pišejo v svoje liste indirektno tirjajoč, naj bi se okoličani od mesta (kakoršno je sedaj) ločili ter si sami upravo delali: vsaj tak pomen nahajamo v poslovenjenem članku in gotovi smo, da je le ta.

Vam se li morda tako počenjanje ne zdi hudobno, vredno stranke, ki ga pospešuje? kajti kdo je tako slep, da bi iz zadnjih dogodkov v mestu in okolici ne videl, kaj mečkajo ti Salomoni v svojih buticah; kdo bi tega ne sumil pri vrišču, ki ga je zadnja volitev v državni zbor vzdignola — iskali so svojo jezo razliti celo nad ubogimi okoličanskimi ženskami, ki si pri njih krvavo svoj kruh služijo!

Gotovo nam pritrдите, da se tako počenjanje ne zove kristjansko niti človeško; takega človekoljubja nahaja le pri možeh njih barve in mišljenja. In po vsem tem zovejo okoličane dobre, ljube — oni da jim pomogo, oni da jih otmo propada — oni so okoličane uže oteli, kajti odsvetovali so jim ločitev okolice od Trsta, s čemer polne svoj žep, okoličanom pa v zahvalo sedaj svetujejo, naj se od mesta loče, pitajoč jih z egoisti, pijanimi čestilci, lenuhi.

To je pravo »kosmato« človekoljubje, kojega so zmožni le možje take baže.

Fakta nam toraj kažejo, kako slabo so okoličani učinili, ko so, ne da bi sklep v Rojanu storjen podpisali, proti njemu protestovali ter si tako sami sebi škodo naredili. Naj bi vsaj sedaj živeči rod okoličanov spoznal pregreho svojih prednikov ter se v prihodnje vedel varovati pred stranko, od katere nema družega pričakovati, nego grdo nehvaleznost, zasmehovanje in psovovanje, ter se rajši in toliko trdnjeje vprijel rodoljubne, slovenske, od katere same je odvisna izpolnitev njegovih pravic.

Kolike koristi bi okolici prinašala lastna samouprava in ločenje od mesta, ako bi se tedaj bilo zgodilo, skušali bodemo nekoliko popisati v prihodnjih člankih, čeprav — nič ne koristi po toči zvoniti ali se za umrlim jokati.

Deželni zbori.

Kranjski.

VIII. seja dne 18. decembra 1885.

Poročilo deželnega odbora o povkušnji letuega doneska za stanovitno na-

stanjenje vojakov v Ljubljani izročil se finančnemu odseku v poročanje. O poročilu deželnega odbora glede naklade od žganih pijač poročča poslanec prof. Šuklje in navetuje:

Ako finančni odsek v poštev jemije dejanski položaj deželnega odbora, kateri je moral oddajati nakladio, dovoljeno za celo leto a potrjeno še le 7. jan., primoran je k sledečemu predlogu: »Slavni deželni zbor naj sklene, marg. št. 2. S. 1. letnega poročila za leto, 1885. vzame se na znanje«.

Vender obžaluje finančni odsek, da ni razvidno iz letnega poročila, ali se je deželni odbor sploh tekem tega leta resno prizadeval za županstvih ali na kak drug način povzveliti kolikovino zavžitega žganja, oziroma visokost izterjane deželne naklade. Kajti le na podlagi takih vsaj aproksimativnih statističnih dat bode mogoče, potrebne priprave ukreniti za primerno odkupnino, katero se po mnenji finančnega odseka najbolj strinja z interesom deželnega zaklada in s koristijo davkoplačevalcev.

Prvi v razgovoru o tem predlogu oglaš se poslanec baron Schwegel in navetuje resolucijo, naj sicer deželni zbor poročilo finančnega odseka vzame na znanje, a naj izjavlja gotovo nado, da deželni odbor ne bode opustil, da se preveri o množini porabljenih žganih pijač na Kranjskem, na katere je naložena užitina 3 gl. za hektoliter. Nadalje graja odbor zaradi pogodbe, kateri je v tem obziru sklenol z nekim poljetnikom čes, da pogodba lahko uniči ves prihodnji dohodek tega davka, akoravno se je v pogodbo vsprejela tudi določba, da ima plačati zakupnik doklade dvajsetkratno globo, ako bi pri prenehanju svoje pogodbe več zadačil, kakor bi bilo umestno in pravilno.

Deželni predsednik baron Winkler razjasnuje, da je vlada kakor hitro mogoče delovala na to, da se je načrt te postave kakor hitro je bil od Nj. Veličastva potrjen, izvršil. Vladi tedaj ne gre nikakor predbacivati, da bi bila najmanj zagrešila prepozno potrjenje tega naklada.

Poslanec prof. Šuklje navetuje, naj seja preneba, da finančni odsek razpravlja o predlogih barona Schwegla. Obvelja. Finančni odsek zboruje nad pol ure, potem pa se snide klub narodnih poslancev, da v stvari razpravlja. Razgovor o predlogih finančnega odseka in barona Schwegla nasvetih o tej zadevi se ponovi.

Poročevalec finančnega odseka profesor Šuklje izjavi, da je finančni odsek sklenil, ostati pri svojem nasvetovanem predlogu.

Prvi se oglaš z besedo deželni glavar grof Thurn, ter pravi, da deželni odbor nema nikake krivde, ako se je deželni proračun prepozno potrdil. 23. septembra 1884. bila je omenjena naklada o žganih pijač v deželnem zboru sklenena in 11. oktobra 1885 predložil se je dotični sklep kranjski deželni vladi. Potem je prav dobro zavračal vse Švegljeve napade na odbor, čes, da je storil popolnoma vse kar je mogel in je bila njega dolžnost.

Poslanec Dežman je se svojim znanim sarkazmom rogal svojim sloven. kolegom v dež. odboru.

Deželni glavar grof Thurn izjavlja, da se vsa važnejša določila, o katerih ima sklepati deželni odbor, posebno pa pogodbe dostavijo vsakemu gospodu deželnemu odborniku ad circulandum, da ima čisa dovolj iste premišljavati. Isto se je zgodilo i s pogodbo skleneno o nakladi na žgane pijače z gospodom Deklevo. Tedaj je gospod Dežman to pogodbo ravno tako natanko poznal, kakor vsak drugi deželni odbornik.

Deželni odbornik Detela opomni proti trditvam Dežmanovim, da je na tanko poznal pogodbo z Deklevo, a da niti jedne same besede ni črhnil. (Klici: Čujte! Čujte!) Le to je naglašal g. Dežman v jednomer in to je bila jedina njegova opazka, naj se doklada na vsak način odda v zakup in naj dežela v lastni režiji iste ne pobira. Ko je ponujal g. Deklevo le 25.000 gl., in je on (Detela) zahteval vsaj 25.600 gl., in se je slednjič vsprejel posredovalni predlog deželnega odbornika namestnika dr. Dolenca naj se določi 25.500 gl., ni pri vsej tej obravnavi g. Dežman ničesar opo-

rekal, zatorej je denašnje njegovo vedenje malo čudno in g. Dežman je solidarično odgovoren za vse sklepe deželnega odbora v tej zadevi z drugimi člani odbora. (Občna pohvala).

Poslanec Kersnik opomni, da je jako umestno, da se pri vsak ejdehati osvetle posamične trditve govornikov. Dones zabteva gospod Dežman o delovanju deželnega odbora »ein strenges Gerichte« to je: ostro sodbo, ali v lanskem zasedanji deželnega zbora, ko se je razpravljalo o tem, za koliko tisoč je g. Dežman dovoljeni kredit za stavbo muzeja »Rudolfinum« prekoračil in je poročevalac narodne večine dr. Poklukar sicer obžaloval, da se tako malo točno izvršujejo sklepi deželnega zbora, konečno vender v imenu finančnega odseka nasvetoval, naj se odobri več izatek za »Rudolfinum«, takrat ni klical Dežman »ein strenges Gerichte«, ampak se prav prijazno zahvalil »für die nachsichtige Beurtheilung.« (Smeh in občna veselost mej poslanci in poslušalci.)

Baron Schwegel trdi, da so bile njegove opazke zgoli stvarne, le v prid stvari sami.

Poslanec dr. Samec opomni na opazke poslance Luckmana, naj bi deželni odbor raje obravnaval z obrtniki in trgovci zaradi te doklade, da bi že ustanovljenih 13 odborov, ki hote prevzeti nabiranje te doklade, ker vsi žele, da bi bili gospodarji v svoji kleti. Vsprejme se potem konec debate.

Poročevalec poslanec Šuklje izjavlja, da je njegov položaj na vsak način težaven in kočljiv. Poročilo njegovo v tej zadevi vzprejelo se je v finančnem odseku splošno in tudi dva gospoda nasprotne stranke sta bila z njegovim poročilom popolnem istega mnenja.

Potem pobija Dežmana in Šveglja jako temeljito in tvorno, in konečno izjavi, da koristna postava, ki deželi da tudi lep dohodek, je delo narodne stranke.

O njej narodna slovenska stranka pač lahko naglaša »Ipsi fecimus« Res je, eksperiment je bil, kar smo z novo doklado hoteli, ledino smo orali, ali efekt je popolnem naš, narodni slovenski stranki se mora pripisati in tega ne bodemo nikdar pustili izbrisati. (Živahna pohvala vseh narodnih poslancev in poslušalcev.)

Poslanec baron Apfaltrern naglaša, da njegova stranka ni nasprotovala obdačenju žganih pijač, a da je hotela dotični postavni načrt le prenarediti.

Poslanec Luckman trdi, da ni bil navzoč pri glasovanju o tem poročilu.

Poslanec dr. Mosche kot načelnik finančnega odseka zatrjuje, da je bil g. Luckman s poročilom g. profesorja Šukljeja o tej zadevi po praeterito popolnem zadovoljen, ker se je naglašalo, da za prihodnje postopauje deželnega odbora o tej zadevi (pro futuro) drugo poročilo finančnega odseka.

Ko hoče poslanec Luckman tej trditvi oporekati, jo poslanec dr. Mosché vnovič z vso odtočnostjo ponovi.

Poslanec in odbornik Detela jako odločnim glasom izjavlja, da deželni odbor ne išče nikakega priznanja, in da prav brezskrbno poslušaj stvarno kritiko, a da on odločno oporeka temu, kakor da bi se bil izgovarjal, kajti on kot deželni odbornik, svest si svojega vseskozi poštenega postopanja nema se ničesar izgovarjati. S povzdignanim glasom zakliče konečno nemškim poslancem nemške: »Das war eine nicht nachgewiesene Verächtigung!« (Občno pritrjevanje narodnih poslancev.)

Poslanci baron Schwegel naglaša, da ni treba poslancu Deteli izgovarjati se, ker je o tem vsak razgovor odveč. Pri glasovanju vsprejme se predlog finančnega odseka, ko se je prej z veliko večino sklenilo da se deželni zbor posamičnega razgovora o predlogih Schweglovih ne udeleži. Potem se seja sklene.

Politični pregled.

Notranje deželo.

Navčni minister dr. Gautsch je prišel 6. t. m. v Inomost, pregledal tam šole, posebno anatomski zavod, v četrtek pa se zopet na Dunaj vrnil.

